

Ο ΝΕΟΣ Μυτιληνός

ΜΥΤΙΛΗΝΗ
Σάββατο 11 ΜΑΪΟΥ
1957

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ:
«Λεσβιακός Τύπος»
Τηλέφ. 4 — 75
Τιμή φύλλου δρχ. 2

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Φ. ΔΗΜΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Κ. ΔΗΜΑ

Αριθ. φύλλου 7

Περίοδος Β'

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΔΑΥΪΔ

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΣΑΠΦΟΥΣ

Στην προσπάθειά μας να συνδέσουμε την παλιά πνευματική Μυτιλήνη με τη σημερινή και να δώσουμε στους νέους μας κείμενα δυσεύρετα, δημοσιεύουμε παρακάτω την σύντομη βιογραφία της Σαπφώς γραμμένη απ' τον Έμ. Δαυΐδ.

6ον

Συγκεκριλασιούντες ήδη τα ειρημένα λέγομεν, ότι η Σαπφώ κατά μὲν τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀπῆλθε γενικῶς ἐκτάκτου τιμῆς καὶ ὑπολήψεως, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς παρακμῆς τῆς Ἑλλάδος ἕνεκα τῆς ἐπιδράσεως τῆς κωμῆδος ποικιλοτρόπως ἐδυσφημίσθη ἀπῆλθε τῆς δυσφημίας ταύτης εἶνε καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ποιητῶν ἐναντίον αὐτῆς φληναφήματα. Κατὰ τοὺς χριστιανικούς χρόνους τὰ ποιήματα αὐτῆς, ὡς ἀπάδοντα εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ νέου θρησκευμάτων παρημελήθησαν καὶ περιεφρονήθησαν, ἐντεῦθεν δὲ ἴσως ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν. Εἰς τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων, ὁ Τατιανός, ὀνομάζει τὴν Σαπφὴ ἑρωτῶδη γυναικίον, τὸ ὁποῖον, ὡς λέγει, ἔψαλλε τὰς ἀσελγείας του, ἐν ᾧ αἱ χριστιαναὶ παρθένοι ἠσχολοῦντο περὶ σπουδαιότερα ἀντικείμενα τέλος κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους, ὡς εἶδομεν, διὰ τῶν ἐρμηνευτῶν τῶν Ῥωμαίων ποιητῶν αἱ ἐπιθέσεις καὶ κατηγορίαι ἐγένοντο σφοδρότεραι καὶ διεδόθησαν καὶ ἐπεκράτησαν πανταχοῦ. Μόλις κατὰ τὸ ἔτος 1681 ἠκούσθη τὸ πρῶτον φωνή τις συνήγορος, ἡ τῆς λογίας Γαλλίδος Anna Dacier, ὑπὲρ τῆς ἀδίκως ουκοφανηθείσης ποιητρίας, ἀλλ' ἡ φωνὴ αὐτῆς, ὡς γυναικεῖα ἀσθενῆς οὖσα δὲν εἰσηκούσθη δυστυχῶς. ἔπρεπε νὰ παρέλθωσιν ἀκόμη 135 ἔτη, ὅτε τέλος, κατὰ τὸ 1816 ὁ Γερμανὸς φιλόλογος Welker τὰ ἐπιχειρήματα τῆς Ἄννης μετ' ἄλλων πολλῶν σαφέστερον καὶ ἐπιστημονικώτερον ἀναπτύξας κατῶ-

θωσέ διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ του κύρους νὰ διαλύσῃ τὴν ἐπικρατήσαν περὶ Σαπφῶς πλάνην.

Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Welker περὶ τῆς ἀγνότητος τῆς Σαπφῶς ἐκθύμως ἠσπάσθη καὶ ὁ πολὺς Wilamowitz Moelendorf ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ πρό ὀλίγων ἐτῶν δημοσιευθέντος ἔργου αὐτοῦ «Sappho und Sappho», τὸ ὁποῖον μάλιστα ἀφιερῶ εἰς αὐτὸν τὸν Welker. Ἰδοὺ πῶς ἐξηγεῖ τὸ αἴνιγμα τοῦτο, δηλ. τὸν ἔρωτα τῆς Σαπφῶς πρὸς τὰς μαθητρίδας τῆς ἢ τὸν Φάωνα. — «ὁποῦ ὑπάρχει ἔρως μετέχει βεβαίως ἡ ψυχὴ, ἀλλὰ προπαντὸς μετέχει ἡ αἴσθησις — ὁ ἔρως τῆς Σαπφῶς ἦτο τὰς ἀλῆς, ἢτοι ἐπιθυμία ἀσβεστος κατατίθεται μετὰ τὸν πόθον πρὸς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν μαθητρίαν τῆς καὶ μετὰ τὸ παράπονον διὰ τὴν ἀναισθησίαν καὶ τὴν ἀχαριστίαν τῶν πῶς συμβαίνει τοῦτο; Νομίζω δὲ δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ὡς ἐξῆς: ὁ ἔρως οὖτος, ἐπειδὴ ἀκριβῶς ἐνέχει καὶ στοιχεῖα σωματικῆς αἰσθήσεως, 1) δὲν γίνεται καταληπιὸς ὡς ἀπευθυνόμενος πρὸς νεανίδας 2) μένει ἀνεῦ ἰκανοποιήσεως διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ 3) ἀντα-

(Ἡ Συνέχεια στὴ 3η σελίδα)

Ἡ ΣΑΠΦΩ

Τοῦ ΒΕΡΛΕΝ

Ξωφρενὴ, μετὰ τὰ μάτια ὠχρὰ, μετὰ στήθος ποῦ ὀρθοσειέται καὶ λυγμένη ἀπ' ἠδονὴν ἢ Σαπφῶν, ποῦ τὴ φλογίζει, σὰ λύκαινα στὰ ὀλόψυχα τ' ἀκρογιάλα γυρίζει.

Τὸν Φάωνα φέρνει στὸ νοῦ καὶ τοὺς θεσμούς ἀρνιέται καὶ βλέποντας πῶς μοναχὴ στὰ δάκρυα τῶρα λυώνει, τὰ μαῦρα πλούσιά της μαλλιά, τραβᾷ καὶ ξεριζώνει.

Κάποτε συλλογίζεται μετὰ σπαραγμὸν τὰ χρόνια, ποῦλαμπε ἀγνὴ ἢ ἀγάπη τῆς στὴ δόξα κι' ὀμορφιά της, καὶ ποῦ τὴν ἐτραγοῦδησε σὲ στίχους ὅπου αἰώνια, κάθε παρθένα δὲ ν' ἀκούει μεσ' στὰ χρυσόνειρά της.

Καὶ νὰ ποῦ τῶρα πέφτοννε χλωμὰ τὰ βλέματά της, κι' ὀσμὰ στὴν ἀγρία θάλασσα ποῦ ὀλάνοιχτη προσμένει, ἐνῶ ψηλά, σκόρπιζοντας στὸ κύμα τὴ φωτιά της, ἢ ὠχρὰ Σελήνη τοῦ ἔρωτος ἢ ἐκδικήτρια βγαίνει.

(Μεταφρ. Γ. ΣΗΜΗΡΙΩΤΗ)

ΕΞΕΧΟΝΤΕΣ ΛΕΣΒΙΟΙ ΣΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΤΟΠΟΥΣ

Τοῦ κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΛΛΙΓΕΡΗ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον)

Βασιλικὸς ἀρχιτέκτων Χ. Κομνηνὸς ὁ Μυτιληναῖος

ἤκμασε στὴν Κων)πολὴν τὰ τέλη τοῦ 17ῆς καὶ τὴς ἀρχῆς τοῦ 18ῆς αἰῶνα. Στὴν Κων)σταντινούπολιν εἶχε μεγάλη ἐκτίμησι καὶ ἐθεωρεῖτο ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντας Ἀρχιτέκτονας καὶ εἰς αὐτὸν μάλιστα εἶχε ἀναισθητὴ ἢ ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ Ζωοδόχου Πηγῆς ποῦ τέλειωσε στὰ 1793.

Ἀπὸ ποῖο ἀκριβῶς χωρὶο τοῦ Νησιοῦ μὲν κατάγειται δὲν κατῶρθωσα νὰ ἐξακριβώσω. Ὁ μὲν Σταυράκης Ἀναγνώστου στὴν Λεσβιάδα τοῦ ἔκδοσι 1850 μιλώντας γὰρ τοὺς ξενιτεμένους τῶν χωριῶν Σκαλοχώρι, Ἀνεμότια, Χίδηρα, Βασιόσσα λέγει: «Ἐκ τῶν ἀποδημούντων πολλοὶ

πολλάκις λαμβάνουσι καὶ ὑπολήψιν ἰκανὴν, ἕνεκα τῆς περὶ τὴν τέχνην τῶν ἐπιτηϊότητος καὶ εὐστοχέας αὐτῶν ἕκαστος: ὡς φέρειπεῖν καὶ ὁ πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἐν Κων)σταντινούπολιν διαγών ὡς Ἀρχιτέκτων, μετὰ πλειοψηφίας καὶ ὑπολήψεως καὶ ἐνδυνάμεως πλησιῶν τῶν κρατούντων Ὀθωμανῶν καὶ τῶν Εὐγενῶν Ὀμογενῶν μὲν λέγω, ὁ Κομνηνὸς Κάλφας καὶ ἄλλοι ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε λαχοῦ οἰκοδομοῦντες Ναοὺς, Τεμένη, Λουτρά Ἡγεμόνων καὶ Σατραπῶν Οἰκίας κ.λ.π.» Εἰς ὑποσημειώσιν δὲ ἀναγράφει ὅτι ὁ Κάλφας Κομνηνὸς ἐπιστάτησε ὡς ἀρχιτέκτων εἰς τὴν ἀνάγεισιν τοῦ ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων ἀναδειξάς τὸ νῦν οἰκοδόμημα λαμπρότερον τοῦ προτέρου. Ἀναφέρει δὲ ὅτι ἐγένετο καὶ οὗτος θυσία τῆς Ἐπαναστάσεως σφαιρισθεὶς ἐν Κων)πόλει.

Μετὰ τὴν ἀφίξιν τῶν Βασιλέων στὸ νησί μας τὴν 12ην Μαΐου εὐχόμεθα σ' αὐτοὺς ὑγεία καὶ μακροζωία, γὰρ τὸ καλὸ τοῦ ἔθνος,

Καὶ αὐτὴν τὴν χρονολογίαν τοῦ θανάτου τοῦ πρέπει νὰ θεωρήσωμεν ὡς πραγματικὴν καὶ ὄχι ὅπως ἀναγράφει ἡ Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαίδεια ὅτι ἐφονεύθη τὸ 1809 στὰ Ἱεροσόλυμα κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Διότι καὶ ὁ Σταυράκης Ἀναγνώστου εἶναι πολὺ κοντὰ στὰ γεγονότα καὶ οὐ κανένα Ἱεροσταφῆτικο βιβλίον τῆς ἐποχῆς δὲν ἀναγράφει ὅτι ἐφονεύθη κατὰ τὰ γεγονότα τῆς Ἐπανεγέρσεως τοῦ Ναοῦ ὁ Ἀρχιτέκτων Κομνηνὸς ἀλλὰ μόνον ὅτι κινδύνευσε.

Ὁ Οἰκονόμου Τάξις ἂν καὶ Βατουσιανὸς ποῦ ἔα ἔπρεπε νὰ γνωρίζῃ σχετικὰ παυθενὰ δὲν ἀναφέρει γὰρ τὸν Κάλφα Κομνηνὸν στὸ βιβλίον του «Συνοπτικὴ Ἱστορία καὶ Τοπογραφία τῆς Λέσβου» οὔτε στὴ πρώτη ἔκδοσι τοῦ 1874 οὔτε στὴ δευτέρα τοῦ 1909 ἂν καὶ πολλὰ ἀναγράφει κυρίως στὴ δευτέρα ἔκδοσι γὰρ Λεσβίους ποῦ διεκρίθησαν ἔξω τοῦ Νησιοῦ ἀκόμη καὶ γὰρ

(Ἡ συνέχεια στὴ 2α σελίδα)

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΣΤΡΩΝ — ΝΕΡΩΝ — ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΑ

Το Ο κ. ΦΩΤΗ ΔΗΜΟΥ

Ποιός από τους παληούς δεν υπέστη την επίδραση των προλήψεων και δοξασιών γύρω στα στοιχεία που ζούσαν στα ρημαγμένα κάστρα, στα νερά (Γκιόλια) ή σαν φαντάσματα σε σπίτια του καιροῦ σεράγια ή άρχοντόσπιτα, δεν έκαναν την εμφάνισή των; Όπου χάλασμα και κα τοικία διαβόλου. Κάποιο ξωκκλήσι και Ιερή παράδοση ίσα τρομερή με τα στοιχεία και τον Άγιο του τιμωρό.

Έτσι επιχειρούμε την λαογραφική τούτη αναδρομή των περιπατό μας στα περασμένα για να βρεθούμε σε γνώριμά μας μέρη και να θυμηθούμε πρόσωπα και πράγματα που πρέπει να ομολογήσουμε πως μας είναι νοσταλγικά ίσα και προσφιλή.

Έτσι ξεκινούμε για να γυρίσουμε μια νύχτα, κάπως σκοτεινή, τη Μυτιλήνη και από κει να βγοῦμε στην ύπαιθρο Λέσβου. Μή νομίζετε πως και η πρωτεύουσα δεν είχε τους διαβόλους της... Είχε και τους είχε μάλιστα και πρόχειρους. Είχε τα στοιχειωμένα της σπίτια, όπου κατά προτίμηση κατοικούσαν νεγράκια, άθωα ως τόσο χωρίς να προκαλούν άλλο από απλό θόρυβο. Ένα τέτοιο νεγράκι (άραπέλι το λέγανε τότε) εμφανιζότανε στο σεράγι του Μιδάτ, του γιου του Κολαξίζη Ίσμαήλ. Στο άπεραντο κτίριο, που ήταν κοντά στα άλλα και γυμνό από επιπλα, τα μεσάνυχτα έκαμε το περιπατάκο του χωρίς να προκαλή τίποτε άλλο το φαινόμενο τουτο. Θα μοῦ πῆτε πως το βεβαιώνετε; Έχω έδω ὕπ' ὄψει την αφήγηση του πατέρα μου που για πολύ καιρό ήταν μοναδικός ένοικος του σεραγιου αυτού, και το «Άραπέλι» δεν παρέλειπε να εμφανισθῆ. Ήταν λέγει η ψυχή του Μιδάτ Μπέη, του γιου του Ίσμαήλ Κολαξίζη που τον είχε δολοφονήση ὁ πατέρας του κατά την παράδοση από έρωτική αντιζιλία για κάποια σκλάβα. Από δώ και το δνομα του σεραγιου Μιδάτ, που δεν ὑπάρχει πιά τώρα.

Άλλο άραπέλι, έκανε κι αυτό το περίπατό του η καλύτερα την επίσκεψη των δωματίων ενός παληου τύπου μεγάλου σπιτιου στην άρχη του Βουναρακιου. Και τουτο είχε συμφιλιωθεί με τους ένοίκους του σπιτιου, είχε μάλιστα την διακριτικό-

τητα, να πηγαίνη παντου έξόν από τα δωμάτια που κοιμώντουσαν οι φίλοι του. Όταν το σπίτι τουτο έγινε κάποτε παρανάλωμα φωτιᾶς βρέθηκε μαχαλαδιώτης, να ἴδῃ και να διηγηθῆ πως το είδε πάλι να περπατᾶ στα έρηπειά του. Λέγανε, πως στα παληῶ και δώ έγινε φόνος και μάλιστα πως το θῆμα το θάψανε στο κατώγι του.

Βγαίνοντας τώρα απ' τη Μυτιλήνη, δεν μπορούμε παρά να σταματήσουμε στη Λάρσο. Έδω τα πράγματα είναι σοβαρότερα. Δεν βρίσκονται απλᾶ φαντάσματα, αλλά άτομοιο διαβόλοι που γυρνοῦν, ὄλη τη νύχτα στα ἔλη και αλοίμονο σε κείνο που θα έπεφτε στα χέρια των. Έχουν τη φήμη των κακῶν και δεν ὑπάρχει Χριστιανός η Τοῦρκος μουσουλμάνος που τολμᾶ να μη τους λογαριάση. Η τόλμη πληρονῶταν πολύ ακριβά. Τελεία έξαφάνιση απειλεῖ τον παραβάτη. Άνάμεσα στα ἔλη κείνα, ένας στενός δρομάκος, ντουσιμές, επέτρεπε την διάβαση, για να περάση ὄμως κανείς τον δρομάκο τουτο και να μπῆ στο δρόμο της Μυτιλήνης — Άγιάσου, έπρεπε να είναι η μέρα η πρωινό.

Η ΣΑΠΦΩ

Συνέχεια απ' τη 1η σελίδα
μειβεται με άχαριστίαν, διότι οι νεάνιδες απομακρύνονται της Σαπφους η ὑπανδρεύονται— έπειδή ταῦτα οὔτως έχουν, ὁ έρωσ της Σαπφους στρέφεται προς τον Φάωνα (την προσωποποίησιν του ηλιακου φωτός) ητο λοιπόν έρωσ; προς το ὄραϊον, το αἰώνως ψυχρόν.— Η Σαπφῶ, η ὁποία ὡς γνησία γυνή κατεῖχε συνηνωμένα άγνόγητα ψυχῆς και αἴσθημα φλογερόν, δια του έρωτός της προς τον Φάωνα ανέλαβε την υπεράσπισιν των ὁμοφύλων της, των χιλιάδων γυναικῶν, οι ὁποιοι κατεδικάσθησαν ὑπό των συνθηκῶν του βλου και των έθιμων να θάψωσι μέσα των το φλογερὸν πάθος του σώματος και της ψυχῆς των. Εἰς αὐτήν μόνην επέτρεψαν οι θεοὶ να έκφράση τί αἰται πάσχουσι, τί ὑποφέρουσι. Τουτο το δῶρον των θεῶν εἶνε το θαῦμα. Όστις πρώτος εἶπεν, δι η Σαπφῶ ηγάπησε τον Φάωνα, ηδυνήθη να λύση το αἴνιγμα της φύσεως της ὄραϊα και επιτυχῶς δι-

ΙΡΑ — ΙΕΡΑ

ΕΙΝΑΙ Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΓΕΡΑ

Το Ο κ. ΦΩΤΗ ΔΗΜΟΥ

Για την Ίρα - Ίερά, την αρχαία δευτερεύουσα πόλη της Λέσβου που βρισκότανε κοντά στη σημερινή θέση του Περάματος, ὅπως πιστεύεται λιγοστά μόνο γνωρίζομε.

Από τη πλευρά των γραπτῶν πληροφοριῶν, η μοναδική βρίσκεται στον Άλκαϊκό στίχο, ὅπου αναφέρεται σαν παροιμία της εποχῆς η παρακάτω στα σωζόμενα του Άλκαλου.

«... νῦν δ' οὔτος ἐπικρεται κινήσαις τὸν ἀπ' Ίρας πύκινον λίθον» και τώρα αὐτός επικρατοῦσε σαν να μετακίνησε την άσήκωτη πέτρα από την Ίρα (Ίερά),

Έδω φαίνεται πως ὁ Άλκαῖος ειρωνεύεται τον Πιττακό. Άλλη πληροφορία τουλάχιστον ημεῖς δε βρίσκομε για την εποχή κείνη.

Μιά στήλη σπασμένη, ενεπίγραφη, αλλά πολύ κατεστραμμένη που βρίσκεται τώρα στο χωριὸ Παλαιόκηπος και που κατά τις πληροφορίες μας έχει την προέλευσή της από τις Χαλατσές και ήταν ὡς τα τελευταία, έντειχισμένη σε ἴδιωτικό φούρνο, μαρτυρεῖ την ὑπαρξη πόλεως κατά τους αρχαίους έλληνικούς χρόνους.

Επίσης μια άλλη έπιγραφή που βρέθηκε κατά τα 1900 στη θέση Κουρκούτα και αναφέρεται στη λατρεία του Θεου Διονύσου μαρτυρεῖ την ὄπαρξη αρχαίας πολεως. Η έπιγραφή κείνη κατά τον Στ. Τάξη, λέγει: «Γάιος Κόλλιος— Πάνκαρπος, Θεῶ Διονύσω και τοῖς έν τῷ τόπῳ μύσταις ανέθηκε το Ίερόν και τον πρό αὐτου τύπον. Κατά την ἴδια πηγή η θέση που άνευρέθη ακριβῶς είναι κοντά στο έκκλησιδίο, το λεγόμενο Παναγία Ψύρρα. Δέν

εἰκόνοσ, ὡς δέν θα ηδύνατο να πράξη τουτο δια λέξεων— η ψυχή της Σαπφους έδωσεν εἰς τα ποιήματά της την άπαράμιλλον αξίαν— έπειδή βαθύτερον ησθάνθη και έπει. δι τελειότερον και σαφέστερον ηδυνήθη να έκφράση δι ὑπέφερε, κατάρθωσε να παραγάγη ἄνθη ποιητικά, των ὁποίων η εὐῶδια δέν έχασε τίποτε μέχρι σημερον από την πρώτην δροσερότητα των δυστυχῶς η πραγματική Σαπφῶ ὀμιλεῖ δια των στίχων της εἰς ὀλίγους— αλλά «ὁ έχων ὄρα άκούειν άκούέτω».

έγιναν έρευνες κεί ὡστε να προχωρήσουν οι γνώσεις μας αν ὑπῆρχεν κεί το Ίερό του Διονύσου, ὅπου έδώρησεν ὁ Γάιος Κόλλιος στο Ίερον του Θεου.

Στην παραλλα και στις σημερινές θέσεις. Σκαλάκια, ὑπάρχουν αρχαία έρηπεια σκεπασμένα από νερά της θάλασσας.

Την ὑπαρξη πόλεως «Ίεράς» ὡς τα 231 π.χ. ὁπότε κατεστράφη από σεισμό η Πύρρα και άλλες πόλεις, βεβαιώνει η πληροφορία λινίου ὅτι συμπεριλαμβάνεται και η Ίερά στις πληγείσες πόλεις απ' το σεισμό.

Άλλά και ὄλη η περιοχή παρουσιάζει αρκετό ένδιαφέρον. Στη θέση Μάννες ὁ Γερμανός Καλδερβάι, αναφέρει αρχαιότητες, έδω δε έκτος από τη βρύση που περιγράφει και παρουσιάζει αναστηλωμένη, βρέθηκε πριν από χρόνια ὁ περιφημος Λέων της Γέρας, έργο του Ε. π.Χ. αἰῶνα που κοσμεῖ τώρα το Μουσείο Μυτιλήνης. Άλλά και κομμάτια της βρύσης κείνης της Μάννας, που βρίσκονται τώρα έντειχισμένα στον αὐλόγυρο παλαιου σχολείου, και άλλα έντειχισμένα στο Ήρωο Παλαιοκήπου κα στο σχολείο του χωριου, και θῶς και προσωπική μας αντίληψη έδω και χρόνια για την ὑπαρξη αρχαιοτήτων, που εὐκολα βγαίνουν και τώρα στο φῶς, μαρτυροῦν δι ὅταν τα είδε ὁ Γερμανός αρχαιολόγος, ηταν σε πολὺ διάφορη κατάσταση η θέση κείνη από τη σημερινή... Στήλες—Κλονες απ' τον τόπο τουτον βρισκονται σήμερα στο Σκόπελο στην Έκκλησία, σχηματίζοντας τον νάρθηκά της.

Στη Μάννα ακόμα βρέθηκε και λάρναξ με ανθρώπινα ὄστα, που διελύθησαν, όταν όταν ηρθαν στο φῶς. Έδω ὑπῆρχε και πλακόστρωτο τμήμα και σαν σκαλιστή θα βρεθοῦν και ἴχνη τοίχων κτιρίων κ.ά. Μιλοῦμε για την αρχαία Ίρα — Ίερά. Ὡς έδω συμπληρώνοντας δι στις Μάννες, ακριβῶς αὐτου που λέμε, βρέθηκε και ποσότης πίσσας — άγνωστο γιατί — χρησιμοποιουμένης.

Ό,τι και να πῆ κανείς για τα παραπάνω αρχαιολογικά είναι τολμηρό αν δέν έχουμε το κείμενο της στήλης που σώζεται στον Παλαιόκηπο

(Ή συνέχεια στην 4η σελίδα)

ΚΡΙΤΙΚΗ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ν. Χριστιανόπουλου: «Ποιήματα 1950—1955». Έγγραφα στα 1951, στη «Νέα Έποχή» Χανίων για την «Έποχή των Ίσχνων Αγελάδων» του Ντίνου Χριστιανόπουλου: «Είναι μια πολλή προσωπική ποίηση, γεμάτη, παρά την επιφανειακή της πεζότητα, από μουσικότητα κι από κρυμμένη ανθρώπινη αγωνία. Από τους πρώτους κι έλας στίχους έρχεται στο νου ο Καβάφης. Είσαι βέβαιος πως διαβάσεις ποιήματα με φανερό και βεβαία επίδραση του Καβάφη. Κι όταν τελειώσεις το μικρό βιβλίο —δέκα όλα κι όλα ποιήματα— και το ξαναπιάσεις απ' την αρχή να το ξαναχαρτίς και να διαπιστώσεις με ντουκουμέντα την επίδραση του μεγάλου Άλεξαντρινού, στέκεσαι σε κάθε ποίημα, σε κάθε στίχο όρα πολλή, χωρίς να μπορείς να βρεις τίποτα το χειροπιαστό. Κάπου—κάπου ή φράση πάει να μοιάση με κάποια γνωστή φράση καθαφική όμως άμέσως ξεστρατίζει και γίνεται όλοτις αλλη προσωπική, άτομική. Κι όμως. Η γούση της ποίησης του ποιητού μας είναι ίδια με κείνη που μας αφήνει ή καθαφική ποίηση. Που λοιπόν φωλιάζει τούτη ή έντύπωσή μας;

Πρώτα—πρώτα στην κρυμμένη, την έσωτερική μουσικότητα. Ο στίχος του Χριστιανόπουλου είναι άπαλλαγμένος από ψεύτικα, έξωτερικά, λυρικά βοήθηματά. Ούτε μέτρο, ούτε ρίμα. Μόνο ένας ρυθμός όλοδικός του, συνθεμένος από άπλες λέξεις, που κυματίζει σε κάθε γραμμή και σε συνεπαίρνει. Εκπληκτική είναι κι ή τέλεια σχεδόν έλλειψη κάθε επίθετου. Έτσι ή μουσικότητά του είναι καθαρή, άγνή, μια μουσικότητα που κυριαρχεί με τις δικές της δυνάμεις.

Άλλο που μας φέρνει κοντά στον Καβάφη είναι τα πρότυπά του. Ο ποιητής μας παίρνει τα θέματά του απ' τή ρωμαϊκή έποχή και τα μεταγειρίζεται όπως κι ο Καβάφης, μόνο για καμιά που πάνω τους ή απλώσει το κέντημα της έμπνευσής του. Κι όπως κι ο μεγάλος Άλεξανδρινός έτσι και ο Χριστιανόπουλος μέσα στα παλαιά ψυχρά μοτίβα κλείνει τις άγωνίες του και τις άγωνίες του σημερινού ανθρώπου. Έτσι παρά την άνομοιότητα της μορφής, νοιώθει κανείς τήν ίδια σαγήνη με τήν καθαφική ποίηση. Όπως, όπως είπα και παραπάνω, ή ποίηση του Χριστιανόπουλου είναι καθαρά προσωπική, έσωτερικά άτομική.

Ο ποιητής μας δέν άρκειται στο να μεταχειρίζεται για γεννησιουργό αίτιο τα παλαιά θέματα και άπλά και μόνο να διαχετεύει τις άγωνίες του, διατη-

ρώντας τους τύπους και τήν άτμόσφαιρα εκείνη της έποχής, όπως κάνει ο Καβάφης. Παίρνει τούτους τους παληούς και συμβολικούς πιά ανθρώπινους τύπους—τόν εκατόνταρχο Κορνήλιο π. χ. και τή Μαρία τή Μαγδαληνή—και τους τοποθετεί μέσα στους σημερινούς ανθρώπους και μέσα στη σημερινή άτμόσφαιρα. Διατηρεί μόνο το όνομα και μερικά έξωτερικά σχηματικά γνωρίσματα για να είναι κάπως οι τύποι που μεταχειρίζεται το όνομά τους. Τους γδύνει όμως απ' τον ανθρώπινο έσωτερικό τους παλμό και τυλίγει με τις άγωνίες και με τα όράματα και με τους άγώνες των σημερινών μας καθημερινών ανθρώπων και τους δρωτά μέσα σε τούτη τή δραματική άτμόσφαιρα των ήμερών μας. Τούτη λοιπόν στέκεται ή πρωτοτυπία του, γιομάτη ζεστό αίμα, που μετουσιώνεται σε λυρικούς στίχους με λιτή μουσικότητα.

Και ακόμα για μια δύτερη έκδοση της «Έποχής των Ίσχνων Αγελάδων» που έγινε λίγους μήνες μετά, πλουτισμένη με έπτά νέα ποιήματα. «Και για αυτά θάχα να πώ ότι για τα πρώτα διατηρεί και αναπτύσσει τήν τεχνική του και τήν άτμόσφαιρα. Εκείνη τήν παράξενη κατά δική του άτμόσφαιρα, που αναγκάζνει τ' όνειρο και τήν πραγματικότητα, το σύγχρονο και το παλιό, σ' έναν γοητευτικό άναχρονισμό, με τα πιο λιτά μουσικά μέσα».

Τώρα θά είχα να προσθέτω μόνο—κάθε φορά που διαβάσεις ένα κείμενο κάτι καινούργιο ανακαλύπτεις—θα είχα να προσθέσω τήν φίνα ειρωνία που πάλλει σχεδόν σε όλα τα ποιήματα και που μερικές φορές γίνεται τσουχερή σάτυρα. Να ένα άποσπασμα απ' το ποίημα «Στίχοι της Άγίας Άγνης για τον Άγιο Σεβαστιανό».

«Αύριο ένα πληθός ανθρώπων θά όνομασιούν Σεβαστιανοί παιδιά που θά παίζουν σ' αυλές, νεσι που θά δουλεύουν σε μηχανοστάσια, πρόεδροι φιλανθρωπικών σωματείων, ταραχοποιόι και λογοτέχνες. Αύριο τ' όνομά σου θά περνάει από στόμα σε στόμα κι οι άδελφοί θά σε μνημονεύουν στα μαρτυρολόγια και θά κυκλοφορούν λιθογραφίες με το μαρτύριό σου».

Το βιβλίο που κυκλοφορεί σήμερα ο Χριστιανόπουλος με τον γενικό τίτλο «Ποιήματα» περιέχει, εκτός απ' τήν παραπάνω συλλογή, και τα «ξένα γόνατα». Λυπούμαι πολύ που δέν μπορώ να πώ τα ίδια καλά λόγια και για τή δεύτερη αυτή συλλογή. Είναι μια τέλεια διαφορετική

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Ένα από τα σπουδαιότερα ζητήματα που άπασχολούν τους ανθρώπους των Γραμμάτων, προχωρεί, φαίνεται, όριστικά προς τήν λύσιν του: Πρόκειται περί της έξασφαλίσεως συντάξεως εις τους λογοτέχνες. Χάρις εις τις έέργειες μελών των λογοτεχνικών Σωματείων, ιδίως των κ. Σπύρου Θεοδωροπούλου και Σπύρου Παναγιωτοπούλου, οι όποιοι εφρόντισαν να δοθή ή δέουσα προσοχή εις το ζήτημα και να έξασφαλισθή ή ύποστήριξις σημαντικών παραγόντων, όπως του γενικού διευθυντού του ΙΚΑ κ. Ρικάκη και του συμβούλου κ. Νικολοπούλου προέδρου του Έμπορικού και Βιομηχανικού Έπιμελητηρίου Άθηνων, περιλαμβάνεται εις τον νέον Όργανισμόν του Ίδρύματος διάταξις, διά της όποιας επιτρέπεται ή συνταξιοδότησις και των λογοτεχνών. Προσεχώς πρόκειται να συνέλθη ειδική έπιτροπή ή όποια θά καταρτίση το σχέδιον έξασφαλίσεως των σχετικών πόρων, (διά τους όποιους έχει ήδη ληφθή μέριμνά, καθώς και της έναρξεως του Ταμείου Περιθάψεως κλπ.

— Μαζί με τα πολλά και έξαιρετικώς ένδιαφέροντα άφιερώματα, που έτοιμάζει ή «Νέα Έστία» διά το άμεσον μέλλον (εις τον Άλέξανδρον

ΙΡΑ — ΙΕΡΑ

(Συνέχεια απ' τήν 3η σελίδα)

και δέν έρευνηθή ο τόπος από αρχαιολόγο με άνασκαφές βέβαια.

Ίρα είναι ο αϊολικός τύπος του Ίρα (Ίρος αϊολ. τύπος του Ίερός και ή Ίρα στην αρχαία γεωγραφία είνε λεσβία πόλις για τήν όποια είπα εδωες συγκεντρώσαμε πληροφορίες. Από τή ρίζα του όνόματος μπορούμε να ξέρωμε είναι βέβαιο ότι ή Ίρα (Ίερά) είναι πόλις των αϊολικών χρόνων.

(Η Συνέχεια στο επόμενο)

ποίηση δέν έχει τίποτα απ' τήν ποιότητα της πρώτης. Στη θέση του χαριτωμένου Ιστορικού άναχρονισμού, που δυνόταν τόσο λυρικά παρά τήν ειρωνία, υπάρχουν μόνο αισθησιακά προσωπικά περιστατικά, που σχεδόν πάντα προκαλούν μια έντύπωση που λίγο απέχει απ' τήν άγανάκτηση—για να μην πώ απ' τήν άηδία.

ΚΩΣΤΑΣ Κ. ΔΗΜΑΣ

(Το βιβλίο αυτό κυκλοφορεί απ' τή «Πρακτορεία Πνευματικής Συνεργασίας» του κ. Μ. Βελάνου, Ακομινάτου 12, Άθήνα).

Δελμούζον κ.τ.λ.), άνήγγειλεν, ως γνωστόν, επί τή συμπλήρωσι των τριάντα χρόνων της και τήν έκδοσιν μεγάλου εύρετηρίου των έξήντα τόμων της. Το εύρετήριο αυτό, που κατηρτίσθη υπό φοιτητών της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Άθηνων και υπό τήν έποπτείαν του καθηγητού κ. Γ. Θ. Ζώρα, θά αποτελήται από έξη τόμους και θά έκταθή εις 2.000 σελίδες. Περί του έξαιρετικώς χρησίμου αυτού έργου, διά τήν σύνταξιν του όποιου κατεβλήθη μέγας μόχθος, θά δώσωμεν περισσότερες πληροφορίες έν καιρώ.

— Και δυο άκόμη ένδιαφέρουσες έκδόσεις: Ο «Δίφρος» έκυκλοφόρησε προχθές, σε δεύτερα πολυτελή έκδοσι, τα διηγήματα του Μενελάου Λουντέμη «Γλυκοχάραμα» με έξώφυλλο Τάκη Καλμούχου. Πρέπει να σημειωθή, ότι όταν τα διηγήματα αυτά του Λουντέμη έξεδόθησαν για πρώτη φορά στα 1943 είχαν έξαντληθή άμέσως, ή δε κριτική έχαρακτήρισε το βιβλίο σαν το «πιο έλληνικό των τελευταίων πενήντα χρόνων».

— Η χειμερινή περιόδια της Άττικής Σκηνης ή όποια άποτελοσσε μέρος του Ιδρυτικού της προγράμματος, έληξε με τελευταίο σταθμό τήν Χίον. Ο θίασος που τον άποτελοσσαν ο κ. Κανέλλος Άπστούλου, ό όποιος, παραλλήλως, έκτηνοθέτησεν εις τήν Άττικήν Σκηνήν, και οι θανος Άρώνης, Μπάμπης Ρωτόπουλος, Σαπφώ Ζερμώλη, Ηλίας Κουρίστη, Κώστας Μαντάκας, Κλειώ Νικολάου, Θεόδωρος Σαρής, Ζωή Σκουρλα και Σταύρος Χριστοφίδη, έδωσαν παραστάσεις εις περισσότερες των είκοσι πόλεων, με έξαιρετικήν έπιτυχίαν. Παντός ό τύπος, οι Άρχες και ή Κοινωνία έπεσφύλαξαν εις τον κ. Καραντινό και τους συνεργάτας του θερμήν ύποδοχήν. Ο Ιδρυτής και διευθυντής της Άττικής Σκηνης προσεκλήθη και έδωσεν επανειλημμένως διαλέξεις εις διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα και πνευματικούς και καλλιτεχνικούς συλλόγους γύρω από ζητήματα του Θεάτρου και γενικότερα της Τέχνης.

Επειδή, όπως είναι άυτονόητον, ή περιόδια αυτή ύπάρχει πολύ επίπονη, δεδομένου ότι καθ' όσον αυτό το διάστημα των έξ μηνών, ελάχιστες ήσαν οι ήμέρες όπου ή Άττική Σκηνή δέν έδωσε παραστάσεις, ο κ. Καραντινός προτίθεται ν' αναπαύθη δι' ένα μικρό χρονικό διάστημα, άμέσως δε μετά θά μελετήσση το πρόγραμμα των μελλόντων εκδηλώσεων της Άττικής Σκηνης του.